

Deizm Akımının Kaynağı, Tehlikesi ve Karşı Koyma Yolları

Sabahattin Türkyılmaz

Yeni Neslin İmanı ve Deizm

Son zamanlarda gençliğin Deizm'e kaydığı söyleniyor. Yeni nesil için büyük bir tehlike olduğu vurgulanıyor. Dini hassasiyeti olan aileler tedirgin, çaresiz ve korku içindeler. Din derdi olmayan, her inanca cömertçe açık, hoşgörü sınırlarını sonuna kadar kullananların tedirgin olmalarına gerek yok çünkü onlar Deizmi sorun olarak dahi görmüyorlar.

Deizm nedir? Nereden kaynaklanıyor? Tehlikesi nedir? ilk olarak insanın aklına gelen sorulardır.

Deizm Nedir?

Deizm, Yaratıcının insanı yarattıktan sonra insanı kendi başına bıraktığını kabul eden bir felsefi akım ya da inanç biçimidir. Deizm inancına göre Yaratıcı evrene ve dünyaya müdahale etmediğinden Peygamber ve Vahye de ihtiyaç yoktur.

Daha açık bir deyimle, aktif olmayan Allah inancı, Allah yaratıcıdır sadece, insanın hayatına müdahalesi söz konusu değildir, insanı yaratıp bırakmıştır, hayatını şekillendirmesini kendisine bırakmıştır. Dolayısıyla dine, peygambere de ihtiyaç yoktur. Kur'an'a ve vahye ihtiyaç yoktur. İnsan aklı her şeye yeterlidir.

Din insan tecrübesinin neticesinde ortaya çıkmış kanunlar topluluğudur. İnsan kaynaklıdır, Yaratıcı tarafından gönderilmemiştir.

Mead inancı da yoktur; çünkü mead ceza ve mükafat yeridir, buna gerek yoktur. İnsanın hayatı bu dünya ile sınırlıdır.

İnsan aklı her şeye yeterlidir; dünya hayatını sürdürmek ve ihtiyaçlarını gidermek için metafizik alemine ihtiyacı yoktur.

Kıscacası Deizm insanı ilahlaştırır. İnsanın aklı ile her şeyi halledebileceğini savunur. Bu kısa tanımlamadan sonra ikinci soruya geçelim.

Deizm'in Kaynağı Nedir?

Deizm'in ilk adımı insanın metafizik alem ile bağımlı koparmak ile başlar ve bunu da sekülerizm ile gerçekleştirmektedir. Yani İnsanın yaratılış hedefini bu dünya ile sınırlamaktadır.

Sekülerizmin beşeri toplumlara hakim olmasıyla bazı ilkeler de kabullenilmiş olur. Onlardan bazıları şunlardır;

1- Dini Pluralizm(Dini Çoğulculuk):

Dini pluralizm diğer inançlara nasıl bakıldığı konusunda alakalıdır. İnsan başka inançları nasıl değerlendirmelidir? Hak ve doğru birden fazla olabilir mi?

Batı kültürü, dini pluralizmi kabul edip hakkın tek olmadığı görüşünü savunur. Bir konuda birkaç doğru olabilir; yani "Hak bir tanedir, doğru bir tanedir", denilemez. Hak din bir tanedir denilemez, bütün dinler hak olabilir, herkesin inancı haklıdır. Bir inanç, diğer bir inancın batıl olduğu yargısında bulunamaz.

Dini pluralizm, "Dinler ister semavi olsun, ister beşeri olsun hepsi hak olabilir", düşüncesini savunur. Hatta kabile dinlerinin ve tarikat inançlarının hepsinin hak olma ihtimali olduğunu iddia eder.

Din, inanç, iman konusunda bu liberal görüş Deizm'in de bir inanç olarak kabul edilmesini öngörür. Peygamber, vahiy ve Kur'an'ı reddeden Deizm'in, dini pluralizmin kabulünden sonra dillendirilmesi normalleşmiştir.

2- Dini Siyasetin Emrine ve Yorumuna Bırakmak:

Dinin siyasetten ayrı olduğunu savunan Laisizm aslında dini siyasetin emrinde karar almıştır. Dinin tefsiri, yorumlanması ve insanların hayatına yansması siyasetin direktifleri doğrultusunda gerçekleşir. Ekonomi, siyaset, hukuk hatta ibadet alanındaki şeriat hükümleri siyasi otoritenin razı olduğu şekilde yorumlanır.

Dinin vahyin inisiyatifinden çıkıp siyasi otoritenin kontrolüne girmesi bu dinin artık ilahi olamayacağı inancını doğurur. Pratikte Kur'an'ı ve Peygamberi devre dışı bırakan siyasi otoritenin bu tutumu karşısında teoride peygamber ve dini devre dışı bırakan Deizm'in ortaya çıkması oldukça normaldir. Çünkü insanın hayatında fonksiyonu olmayan bir peygamber ve dini kabul etmek manasızdır.

3- Kur'anı Sosyal Hayatın Dışına İtmek:

İslam dünyası şeriat hükümlerini insanların toplumsal hayatının dışına ittiler. Dinin varlığı, insanların hayatında bireysel ibadetten başka bir alanda hissedilmeyecek kadar azaldı.

Şeriatın hükümlerinin yerine beşeri kanunlar toplumsal hayata hakim kılındı, böylece Kur'an insanın sosyal hayatından dışlanmış oldu. İnsanın bireysel ve toplumsal hayatında Kur'an yoksa Deizm'in doğması doğal olacaktır. Çünkü sosyal hayatı din/Kur'an belirlemeyecekse demek ki kimse dinin işlevliğini kabul etmiyor.

4- Resulullah'ın (Saa) Devlet Adamlığını Görmezlikten Gelmek:

Müslüman toplumlar Resulullah'ı (saa) insanın toplumsal hayatının dışına ittiler. İnsanın hayatından dışlanan Resulullah'ın (saa) sünneti de öldürülmüş olur. Canlı Kur'an olan Peygamber ve Kur'an'ın müfessiri olan sünnet terkedilince Resulullah'ın (saa) inkarı kolaylaşacaktı doğal olarak.

İnsanın hayatının bir planlayıcısı ve uygulayıcısı olması gerekir. Müslümanlar Resulullah'ı (saa) toplumsal hayatlarından saf dışı edince, insanın hayatında varlığı hissedilmeyen bir Peygambere iman edilmesi manasız olacaktır.

Bunun yanı sıra peygamber sonrası masum imamın, hayattaki İmanın etkisi ve hayatın içinde olmasının gerekliliği reddedilirse Deizm ortaya çıkacak ve deistler, Allah bizi yaratıp özgür bırakmıştır, peygambere, vahye, Kur'an'a ihtiyaç yoktur diyecektir. İnsan toplumsal hayatında inancının paratize edilmesinde örneklik teşkil edecek canlı örneği görmek ister. Bu canlı örneği göremezse ona inanmasının bir manası da kalmaz.

5- Şeriata İhtiyaç Yoktur:

Müslümanların hayat tarzını, modelini akla dayalı beşeri sistemler belirlerse bunun manası şudur; insan aklı insanın dünya hayatını şekillendirmede yeterlidir, vahye ve dine ihtiyaç yoktur, dolayısıyla peygambere ve şeriat getirmesine de gerek yoktur. İnsan elde ettiği ilim ve teknoloji ile dünyevi sorunlarını çözebiliyorsa böyle bir durumda insanın toplumsal hayatında rolü olmayan bir kitaba inanması ister istemez akıllıca olmayacaktır.

Kanun ve yasalar vahye dayanmıyor ise bunu getiren peyhambere de ihtiyaç yok demektir. Böyle bir durumda Müslümanlar pratikte zaten deist olmuşlardır. Yeni nesil sadece bunu dillendiriyor.

Deizm İncancının Tehlikesi:

Deizm aslında yeni ortaya çıkmış bir inanç değildir. İnsan var olduğu gündün beri vardır. İnsanlık tarihinde "din ve peygamber" devre dışı kaldığı dönemlerde şirk ve küfür ortaya çıkmıştır.

Kur'an'ın üzerinde durduğu iki önemli sıfat vardır; "Halik/Yaratıcı" ve "Rabb".

Deizm inancı Allah'ı sadece "Halik/Yaratıcı" olarak kabul etmektedir. Yani diğer sıfatlarını özellikle de "Rabb" sıfatını red etmektedir. Yaratıcının insanın hayatına müdahale etmediğini savunur. Rabb Allah'ın en önemli fiili sıfatıdır; Allah insanı yarattuktan sonra onun hayatını tamamen idare eder, hidayet eder, hedefe ulaşması için yönlendirir

ve bütün işlerine müdüriyet eder. İnsanın maddi ve manevi bütün ihtiyaçları Yaratan'ın "Rububiyetinin" gölgesinde gerçekleşir. "Rabb" sıfatı insan hayatının yapılandırılmasında en fazla rolü olan sıfattır.

Dolayısıyla "Halik ve Rabb" sıfatları varlıkların varoluşlarında ve varlıklarını sürdürmede en etkin iki sıfattır. Bu iki sıfat birbirinin olmazsa olmazıdır, bunları birbirinden ayırmak mümkün değildir. Allah'ın Yaratıcı olduğunu kabul eden Rabb olduğunu redetmesi mantıklı değildir.

Varlık alemi Yaratıcının yaratılış kitabıdır. Yarattığı gibi tekvini kanunlarla onu idare etmektedir; Yaratıcı varlık alemini dahi kendi başına bırakmamıştır. Kur'an bu yaratılış aleminin yazılı kitabıdır ve teşrii kanunlarını beyan eder. Bu ikisi arasında asla çelişki yoktur.

Birinin tefsirini idrak eden diğerini de kabul eder. Kalp, aklın elde ettiği bilgi, güven ve itminanı tastik ederek imana dönüştürür.

İnsan aklı ile bu iki sıfat arasındaki bağı ve varlık alemindeki sınırları çözmesi gerekir. Eğer bu sıfatları birbirinden ayırır, "Halik" olduğunu kabul eder "Rabb" olduğunu redederse bu şirktir. Yani Deizm modern şirktir.

Deizm bir nevi "Şirk'tir". Allah'a ortak koşmaktır; şöyle ki, müşrikler de Allah'ın Yaratıcı olduğunu kabul ediyorlardı, ama yeryüzüne müdahale etmediğini savunuyorlardı. O zamanın "Müşriki" günümüzde adını değiştirmiş kendisine "Deist" demiştir. Tek farkları Deistler Allah'ın sadece Yaratıcı/Halik sıfatını kabul ediyor diğer sıfatlarını red ediyorlar, ama müşrikler diğer bazı sıfatlarını da kabul ediyorlardı.

Deizm Karşısında Ne Yapılabilir?

Deizm'in yayılmasının sebeplerinden biri Müslümanların ilmî imana, aklî imana sahip olmamalarıdır. İlim ile elde edilmeyen iman, bilimsel iman değil, taabbudi imandır, bundan dolayı itikadi konularda taklid caiz değildir. İnsanın iman etmesi için aklı delilere ihtiyacı vardır.

Kur'an, iman için yaratılış kitabına yönelmeyi emrediyor, afak ve enfus ayetleriyle.

Akl kendisini yaratana bulmayı ve ona ulaşmayı ister, buna ancak yazılı kitaba müraaat ederek yaratılış kitabında bulur.

Yaratılış aleminde araştırma yapanlar sadece maddeyi gördüklerinden, yaratılışın kaynağını ve sınırları göremediklerinden, Yaratan ile yaratılanın arasındaki bağı göremiyorlar.

Yaratılanlar, yaratılışlarında bir Yaratanı muhtaç oldukları gibi (tesadüfen meydana gelmedikleri gibi) varlıklarının devamında da ona ihtiyaçları vardır.

Yaratılışın hedefini bulmak için; beni kim yarattı (nerden geldim), neden yaratıldım (nerdeyim), niçin yaratıldım ve nereye gideceğim? sorularının cevabını bulması gerekir.

Bu soruların cevabını en güzel, en doğru, en güvenilir ve en inandırıcı bir şekilde Yaratıcı'dan başka kim verebilir?

Bir arabayı imalatçısından, bir binayı ustasından/mimarından, bir bilgisayar mühendisinden daha iyi kim bilebilir? Bunların nasıl yapıldığını, nasıl çalıştığını, sorunu olduğu zaman nasıl tamir edileceğini en iyi onu yapan, imal eden bilmez mi? Bunları yaratmayan düzeltiyim derken daha da bozmaz mı?

Varlık alemini Allah'ın yarattığına inanılıyorsa öyleyse onları en iyi tanıyan ve ihtiyaçlarını bilen Allah değil midir?

Bütün bunlara rağmen Yaratıcı yarattıktan sonra bizi kendi başımıza bırakmıştır, dine, peygambere ihtiyaç yoktur denilebilir mi?

Bu inancın gündeme taşınmasıyla birkaç sorunun cevabı ilmi, felsefi ve akli olarak verilmesi gerekir. Müslüman ailelerde çocuklarına dini bilgi verirken kalıplaşmış ezber cümleler öğretiyorlar. İlmî iman ve akli imana sahip olunmadıkça şeytani akım hep yeni şüphe ve tereddütler ortaya çıkaracaktır.

Aileler çocukların şu konuları ilmî ve akli delillerle/kanıtlarla öğretmelidirler;

- 1- Vahye, dine ve peygambere ihtiyaç var mıdır?
- 2- Vahiy/din akıl ile çelişir mi?
- 3- İnsan hayatı dünya yaşantısından ibaret midir?
- 4- Neden Kıyamet gününe inanmak gerekir?
- 5- İnsan akli herşeye yeterli midir?

Bu sorulara ilmî ve akli cevap verebilen Deizm'in ortaya attığı şüphelere rahatlıkla cevap verebilir.

Öyleyse Deistleri neden ikna edemiyoruz?

Deistlere verilen cevap iki şekildedir;

- a) İmanî ve itikadî cevaplar,
- b) İlmî ve felsefi cevaplar

Bizler genelde itikadi cevap verdiğimizden dolayı ikna edemiyoruz. Çünkü biz iman etmemiz gereken konulara taabbuden/tahkik etmeden/araştırmadan ve ilmî deliller sunmadan inanmışız. Onların da bizim gibi inanmalarını istiyoruz. Onları ikna etmek için imanî ve itikadî cevaplar sunuyoruz.

Halbuki yukarıdaki sorulara akli, ilmî ve felsefi cevaplar sunarsak (inatçılar ve bağnazlar hariç) aklını kullanan herkes hakkı görecektir.

Konuyla ilgili kilit konular; birincisi, Allah'ın "Halik" ve "Rabb" sıfatlarını tanımaktır, ikincisi "ilmî iman" ve "akli iman" beyan etmektir.